

Формування художньо-естетичного світогляду старшокласників через вивчення регіональних традицій декоративно-вжиткового мистецтва

Анотація. Вивчення регіональних традицій декоративно-вжиткового мистецтва є ефективним засобом формування художньо-естетичного світогляду старшокласників. Поєднання теоретичного вивчення історії, символіки та технік із практичною діяльністю та творчими проєктами дозволяє учням глибше зрозуміти культурну спадщину. Інтеграція з іншими дисциплінами посилює критичне мислення, національну ідентичність і патріотизм.

Ключові слова: декоративно-вжиткове мистецтво, старшокласники, інтеграція, регіональні особливості, культурна спадщина.

Abstract. Studying regional traditions of decorative and applied arts is an effective way to shape the artistic and aesthetic worldview of high school students. Combining theoretical study of history, symbolism, and techniques with practical activities and creative projects allows students to deeply understand cultural heritage. Integration with other disciplines enhances critical thinking, national identity, and patriotism.

Keywords: decorative and applied art, high school students, integration, regional features, cultural heritage.

Збереження та популяризація культурних надбань українського народу є важливим завданням сучасної освіти. Одним із дієвих шляхів його реалізації є ґрунтовне вивчення регіональних традицій декоративно-вжиткового мистецтва в старшій школі. Це сприятиме формуванню в учнівської молоді художньо-естетичного світогляду, національної самосвідомості та патріотичних цінностей. Адже усвідомлення багатства й унікальності мистецьких традицій рідного краю закладає підґрунтя для розвитку поваги до культури свого народу, розуміння його місця у світовому культурному просторі.

У своїх працях багато науковців досліджували різні аспекти декоративно-вжиткового мистецтва. Є. Антонович та К. Духанін обґрунтували підходи до класифікації видів цього виду мистецтва, тоді як О. Рудницька, М. Каган, Р. Захарчук-Чугай охарактеризували його функції. Низка вчених, серед яких Є. Антонович, А. Аронов, М. Каган, Н. Кардаш, Н. Кузан, Л. Масол, Г. Мельник, В. Мусієнко, Н. Ничкало, Л. Оршанський, В. Радкевич, З. Резніченко, Л. Савка, О. Сидоренко, В. Тименко та В. Титаренко, наголошували на особливій ролі декоративно-вжиткового мистецтва у формуванні особистості та розвитку її індивідуальності. Сучасні дослідники, такі як Д. Лихачов, І. Ляшенко та В. Москалець, відстоюють право особистості на виховання на основі національних традицій, що є першоджерелами культури. Глибоке вивчення регіональних традицій декоративно-вжиткового мистецтва в шкільній освіті має вирішальне значення для збереження культурної спадщини та формування у молодого покоління художньо-естетичного світогляду, національної самосвідомості і патріотизму [1].

Україна надзвичайно багата на різноманітні традиції цього виду мистецтва, що формувалися впродовж століть у різних регіонах. Від гуцульської кераміки та вишивки на Заході до петриківського розпису на Сході, від чернігівських килимів до дніпропетровської кахлі – кожен куточок країни має свої унікальні техніки, мотиви та традиції. Пізнання такого розмаїття допоможе старшокласникам глибше зрозуміти багатогранність української культурної спадщини. Впровадження декоративно-вжиткового мистецтва до шкільних програм забезпечує наступність у передачі відповідних знань та вмінь, сприятиме розвитку творчих здібностей учнів через

залучення їх до практичної діяльності з відтворення і новаторського перетворення традиційних технік і мотивів декору. Тому успішне викладання потребує поєднання теоретичних та практичних підходів. Лекції, презентації, перегляд візуальних матеріалів забезпечать здобувачів освіти базовими знаннями про історію, символіку, техніки виробів та відомих майстрів. Водночас практичні заняття, майстер-класи, виставки учнівських робіт дадуть їм можливість особисто спробувати різні техніки та поглибити розуміння процесу творчості.

Практична діяльність відіграє ключову роль у вивченні декоративно-вжиткового мистецтва. Виконуючи власні роботи в різних техніках, учні не лише засвоюють певні навички, а й глибше пізнають традиції, символіку та естетику цього виду мистецтва. Творчі проєкти, де учні досліджують, інтерпретують та створюють твори на основі регіональних традицій, розвивають їхню креативність та допомагають формувати персональний художній стиль [2].

Пізнаючи культурну спадщину свого регіону та країни через призму декоративно-вжиткового мистецтва, учні розвивають почуття національної гордості та патріотизму, вони усвідомлюють себе частиною багатой історії та традицій, що сприяє формуванню їхньої національної ідентичності. Це, у свою чергу, підвищує повагу до власної культури та бажання її зберегти і популяризувати. Окрім цього, вивчення регіональних традицій декоративно-вжиткового мистецтва може бути інтегроване з такими навчальними предметами, як історія, географія, література тощо, що допоможе учням краще зрозуміти взаємозв'язок між різними аспектами культури, традиціями та способом життя людей певного регіону. Міждисциплінарний підхід сприяє формуванню цілісного бачення культурної спадщини та розвитку критичного мислення [3].

Включення регіональних традицій декоративно-вжиткового мистецтва до навчальних програм старшої школи є важливим кроком у збереженні та популяризації цієї культурної спадщини. Через освітній процес учні не лише пізнають ці традиції, а й можуть продовжувати їх розвиток, створюючи власні мистецькі твори. Шкільні виставки, фестивалі, конкурси робіт дозволяють презентувати та поширювати ці традиції серед місцевої громади.

Дослідження регіональних традицій декоративно-вжиткового мистецтва є невід'ємною складовою формування художньо-естетичного світогляду сучасних старшокласників, допомагаючи їм стати не лише високоосвіченими, а й культурно обізнаними та творчими особистостями, здатними цінувати і примножувати багатство національної культурної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Шимкова І.В., Кирилюк В.В. Вивчення регіональних особливостей української народної вишивки за методом колективних проєктів. *Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць / О.В. Марущак (голова) та [ін.]. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. Вип. 6. С. 129-135.

2. Шимкова І. В., Цвілик С.Д., Недзеленко Ю. А., Ткаченко Д. Л. застосування креативної технології STEAM-проєктування декоративних виробів у трудовому навчанні учнів закладів загальної середньої освіти. *Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2022. Pp. 504-511. URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiyamodern-directions-of-scientific-research-development-18-20-maya-2022-godachikago-ssha-arhiv/>*

3. Марущак О.В., Магдич Я.І. Інтеграційний підхід у навчанні майбутніх учителів трудового навчання та технологій як умова збереження традицій декоративно-ужиткового мистецтва. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць. Вип. II. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. С. 19-22.

4. Марущак О.В., Семенюк С.П., Дзісь Т.М. Методичні аспекти формування в учнів старшої школи практичних умінь під час вивчення обов'язково-вибіркового навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» (на прикладі технології в'язання спицями). *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць / О.В. Марущак (голова) та [ін.]. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 4. С. 83-91.